

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Motie 20A Openbare Registratie Belangenvertegenwoordiging	TELEFOONNUMMER	+31634279528
DATUM	05-12-2023	E-MAILADRES	luc.vanraaij@provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTPS 1235945965 6718	DOMEIN/OPGAVE	BDO/BDV
VAN	Luc van Raaij	TEAM	BEI
BIJLAGEN	Geen	PORTEFEUILLEHOUDER	CvdK

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Tijdens de Provinciale Statenvergadering van 28 juni 2023 is motie 20A (Openbare Registratie Belangenvertegenwoordiging) aangenomen. In de motie wordt gevraagd om te onderzoeken op welke manier een openbare registratie belangenvertegenwoordiging vorm kan krijgen om zo transparantie en toegankelijkheid als provinciebestuur te waarborgen en het vertrouwen in de provinciale politiek te verhogen. Met de Statenbrief informeren wij u hoe we hieraan gevolg willen geven.

Inleiding:

In antwoord op de motie 20A¹ wordt in deze Statenbrief uiteengezet wat de huidige kaders zijn binnen de provincie Utrecht, welke uitgangspunten het ministerie van Binnenlandse Zaken hanteert ter bevordering van transparantie en verantwoording van besluitvorming en hoe andere provincies met dit vraagstuk omgaan. Concreet voorliggende vraag aan uw Staten is om kennis te nemen van deze Statenbrief en om begin volgend jaar tijdens een informatiesessie verder te praten over dit onderwerp.

Toelichting:

Belangenvertegenwoordiging is een belangrijk onderwerp dat niet alleen binnen de provincie Utrecht zijn intrede doet. Zowel internationaal als nationaal wordt de relevantie van goede belangenvertegenwoordiging onderkend. Voor er een antwoord gegeven kan worden op de vraag of registratie wenselijk is en hoe dit eruit moet zien, is het noodzakelijk om een eenduidig beeld te hebben over de uitgangspunten en doelstellingen en eerdere ervaringen in binnen- en buitenland. Zo ook wat belangenvertegenwoordiging voor de provincie Utrecht betekent en op welke wijze dit, in lijn met de andere provincies en het Rijk, vormgegeven kan worden. In deze brief gaan we nader in op de huidige kaders en verplichtingen in relatie tot andere provincies en het Rijk. Het onderzoek van professor Braun² wordt hierin als basis gebruikt.

¹ [Motie 20A Openbare Registratie Belangenvertegenwoordiging](#)

² [Afwegingskader Legitieme Belangenvertegenwoordiging](#)

Onderzoek lobbyregister

Internationaal en nationaal is onderzoek gedaan naar de effectiviteit van het invoeren van registratie als lobbyregulering. Het blijkt een complex vraagstuk waarbij, ook voor landen met vergaande lobbyregulering, in de praktijk weinig bekend is over de effectiviteit hiervan. Er is geen direct bewijs van de relatie tussen het vertrouwen in de overheid en lobbyregisters. Professor Braun concludeert in haar onderzoek naar de invoering van lobbyregisters in Nederland, dat een register op zichzelf geen inzicht geeft in de wijze waarop belangen wel of niet zijn meegewogen tijdens de besluitvorming. In het rapport wordt gesteld dat het van belang is om eerst de onderliggende doelstellingen van een gewenst lobbyregister in kaart te brengen, voordat hier uitvoering aan gegeven kan worden. Anders kan dit volgens hen leiden tot ineffectieve instrumenten en regulering. Het onderzoek geeft dan ook aan dat de doelstelling van een register helder moet zijn vastgesteld voordat deze ingevoerd wordt. Verschillende type registers passen bij verschillende type doelstellingen. Uit de motie komt naar voren dat gefocust wordt op registratie ter bevordering van transparantie en toegankelijkheid en het creëren van een gelijk speelveld. Volgens het onderzoek van Braun behoeven deze doelstellingen verschillende type registers. Verder wordt aangekaart dat het inrichten van registers ten behoeve van lobbyregulering kostbaar is en daarmee drempels opwerpt voor kleine organisaties en daarmee de toegang tot beleidsmakers kunnen bemoeilijken. Een mogelijk register zou betekenen dat niet alleen leden van het college van GS en ambtenaren zich moeten registreren, maar ook Staten- en commissieleden, verenigingen en andere organisaties die belangen willen behartigen. Het vergt dus goede voorbereiding en aandacht om de juiste keuzes te maken bij het registreren van belangenvertegenwoordigers.

Huidige kaders

De provincie Utrecht heeft twee gedragscodes op- en vastgesteld om transparantie en openheid te waarborgen; voor de ambtelijke organisatie en voor de politieke ambtsdragers. De gedragscode politieke ambtsdragers stelt dat een goed bestuur een integer bestuur is, met transparantie als uitgangspunt, tenzij dit in strijd is met het openbare belang. In de gedragscode politieke ambtsdragers 2023-2026³ zijn de afspraken en regels op het terrein van externe contacten voor leden van Gedeputeerde Staten, leden van Provinciale Staten en de commissaris van de Koning opgenomen. Op het terrein van mogelijke belangenverstrengeling geeft de gedragscode naast gedragsafspraken ook diverse richtlijnen en registratieverplichtingen. Zo registreren leden van de Provinciale Staten de nevenfuncties bij de griffier. Gedeputeerden en de commissaris van de Koning melden hun voornemen om een nevenfunctie te aanvaarden aan Provinciale Staten. Dit betreft een wettelijke verplichting. Leden van Gedeputeerde Staten en de commissaris van de Koning melden nevenfuncties ook aan de provinciesecretaris ter administratie in een openbaar register.

In de gedragscode voor de ambtelijke organisatie⁴ is de omgang met belangenbehartigers en lobbyisten beschreven. Hierbij wordt de nadruk gelegd op transparantie en onafhankelijkheid. Momenteel is een vorm van registreren op gebied van belangenvertegenwoordiging niet opgenomen in beide gedragscodes. Naast de regelingen beschreven in de gedragscodes worden bewustwordingsgesprekken integriteit gevoerd door de commissaris van de Koning met politieke partijen en kandidaat gedeputeerden. Deze gesprekken zijn hoofdzakelijk gericht op kenbaar maken van mogelijke wijze van beïnvloeding van buitenaf. Op organisatieniveau wordt aandacht besteed aan bewustwording omtrent integriteitsvraagstukken. Hierin staat het gesprek voeren over het handelen van de provinciale medewerker en mogelijke beleidsbeïnvloeding voorop.

Uitvoeringsrichtlijn Rijksoverheid

De minister van Binnenlandse Zaken kondigde in mei 2023 aan dat voor de Rijksoverheid het invoeren van een lobbyregister niet het juiste middel is voor de beoogde doelstelling van lobbyregulering. De minister motiveert dit op basis van het onderzoek dat professor Braun heeft uitgevoerd naar aanleiding van de Kamermotie (Kamerstuk 35 896, nr. 18) om een verplicht lobbyregister naar lers model in te voeren voor bewindspersonen. De minister van Binnenlandse Zaken heeft wel gehoor gegeven aan de motie Van Baarle-Dassen (Kamerstuk 35 788, nr. 143), door in samenwerking met het ministerie van Algemene Zaken de Uitvoeringsrichtlijn openbare agenda's bewindslieden aan te passen. Deze worden gepubliceerd op de website van de rijksoverheid. De

³ [Gedragscode Politieke Ambtsdragers 2023-2026](#)

⁴ [Gedragscode Ambtelijke Integriteit](#)

aangepaste richtlijn maakt concreet inzichtelijk hoe afspraken van bewindspersonen in de openbare agenda's moeten worden weergegeven. Uitgangspunt is 'openbaar, tenzij'. Van elke te publiceren afspraak (behalve ministerraden en onderraden) worden ten minste het onderwerp en een toelichting op de afspraak opgenomen, alsmede een contactpersoon voor het geval meer informatie wordt gewenst. Ook wordt meer dan voorheen inzicht geboden in het proces van publicatie van de afspraken. Uitgangspunt is dat de agenda's wekelijks worden geactualiseerd. Dit staat vermeld in de Kamerbrief van 7 juli 2023⁵.

Uitgangspunten provincies

De provincies hebben onderling steeds meer overleg om gezamenlijk een samenhangend integriteitsbeleid te voeren, passend binnen de context van de verschillende provincies. De gedragscodes van de provincies verschillen van elkaar. Hoe er met registraties wordt omgegaan verschilt dus per provincie. De provincies willen gezamenlijk optrekken. Hiervoor wordt geput uit verschillende bronnen, zoals het 'Handboek integriteit voor politieke ambtsdragers van decentrale overheden'⁶. Geen van de provincies heeft een lobbyregister zoals bedoeld in de motie.

Oordeel Gedeputeerde Staten naar aanleiding van de verkenning:

- De provincie Utrecht heeft transparantie en openheid gewaarborgd in de Gedragscode politieke ambtsdragers 2023-2026 en de Gedragscode ambtelijke integriteit 2020.
- Er is in kaart gebracht wat er al gedaan wordt in Nederland op het terrein van lobbyregulering. Daarbij zien we dat het verplicht stellen van openbare registraties niet de gewenste effecten oplevert. Ook internationaal zijn er wisselende ervaringen ten aanzien van de effectiviteit. Er is geen bewijs ten aanzien van de relatie vertrouwen in de overheid en de aanwezigheid van een lobbyregister. We zien het dus als onverstandig om hier zomaar mee te beginnen.
- Voorop staat het doel van een lobbyregister, om vervolgens te bezien welk instrumentarium daarbij het meest passend is. Het is belangrijk om overeenstemming te bereiken over de doelstelling, alvorens eventueel een vorm van een lobbyregister in te voeren.
- Uit de verkenning blijkt dat het van belang is om eerst met elkaar het gesprek aan te gaan om uitgangspunten, definities en kaders goed in beeld te krijgen en voor- en nadelen goed af te wegen, ook om praktische uitvoerbaarheid mogelijk te maken.

Vervolgprocedure / voortgang:

Gegeven de informatie die is opgevraagd in motie 20A, tegen het licht van zowel de besluiten van het Rijk en het onderzoek van professor Braun gehouden, gaan we graag met elkaar in gesprek over uitgangspunten en doelstellingen. Wat is gewenst? Wat wordt al afgedekt? En welke vervolgstappen kunnen we zetten? Wij stellen voor om Uw Staten begin volgend jaar (2024) uit te nodigen voor een informatiebijeenkomst en afhankelijk van de conclusies uit deze bijeenkomst u te informeren over nadere vervolgstappen. Zodra we een inhoudelijk programma en een datum hebben zullen we u hierover informeren.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen

⁵ [Kamerbrief over verbetering openbare agenda's bewindspersonen en paragrafen in memories van toelichting](#)

⁶ [Handboek Integriteit voor politieke ambtsdragers van decentrale overheden](#)